SORTLAND KOMMUNE

Arkivsaknr.:	23/11698
Dok.nr:	23/36960
Arkiv:	
Saksbehandler:	Johnny Kvalø
Dato:	22.11.2023

Drøftingssak - Innspill til eierstyring i Vesterålskraft AS

Utvalgssaksnr.	Utvalg	Møtedato
D - 010/23	Formannskapet	30.11.2023
D - 004/23	Kommunestyret	14.12.2023

Vedtak som innstilling fra Formannskapet - 30.11.2023 - 010/23
Vesterålen Energi AS opptar lån i privat bank. Sortland kommune stiller alle sine aksjer som pant eller overfører til VE AS. Kravet om min. 20 % egenkapital i VE AS bortfaller.
Sortland kommune avsetter 18,3 MNOK for 2023 som egenkapital som tilføres VE AS.
Styret i Vesterålen Energi AS utvides.

KOMMUNEDIREKTØRENS INNSTILLING
Saken legges fram for formannskapet til drøfting

Kommunestyret Acos.Møte.Application.Document.ContentInformation.BehandlingIMøte - 004/23

KS - behandling:

Tilleggsforslag fra Rødt , foreslått av Christoffer Ellingsen, Rødt
Tilleggsforslag:
Sortland kommune skal fortsatt beholde sine 100% eierandeler i Vesterålen Energi AS i den hensikt å inneha offentlig og lokalt eierskap av Vesterålskraft AS og selskapets datterselskap slik status er ved utgangen av 2023.
Det skal i løpet 2024 avklares hvilke framtidige finansielle utfordringer kommunen har med opptak av lån og drift av Vesterålen energi AS.

Forslag fra ordfører, foreslått av Grete Ellingsen, Høyre

1. Vesterålen Energi AS tilføres NOK 18 300 300 i kontantemisjon. Beløpet dekkes inn gjennom bruk av kommunens disposisjonsfond.
2. Sortland kommunes egne eide aksjer (35 %) i Vesterålskraft AS tilføres Vesterålen Energi AS som et tingsinnskudd.
3. Alle aksjene i Vesterålen energi AS settes i pant for å imøtekomme bankens lånebetingelser.
4. Formålet med å overdra aksjene i Vesterålkraft AS fra Sortland kommune til Vesterålen Energi AS er at Sortland kommune ønsker å beholde majoritetskontroll i Vesterålskraft AS for fremtiden
5. Vesterålen Energi AS opptar lån i privat bank på 141 millioner kroner med 2 års avdragsfrihet for innløsning av eksisterende gjeld i selskapet.
6. Styret i Vesterålen Energi AS utvides. Valg av nytt styre delegeres til formannskapet. Ordfører er valgnemd og legger frem forslag til vedtak.
7. Formannskapet ber administrasjonen om å fremlegge forslag til ny strategi for Sortland Kommune sitt eierskap i Vesterålskraft AS gjennom Vesterålen Energi AS. Dette i lys av den nye

aksjonærsammensetningen med Lofotkraft As og Vesterålen Energi AS som nye aksjonærer i selskapet, samt endrede rammebetingelser og strukturer i kraftbransjen de seneste år. Videre de utfordringer, herunder kapitalbehov, som konsernet Vesterålskraft AS har meddelt at det står ovenfor de nærmeste årene.

8. En ny eierskapsstrategi må også finne et forslag til langsiktig løsning, dvs. utover 2025, for videre drift og finansiering av Vesterålen Energi AS. Formannskapet skal fungere som styringsgruppe for prosessen med utforming av ny eierskapsstrategi. Endelig forslag til ny strategi skal behandles i Formannskap og Kommunestyret.
9. Kommunestyret ber videre om en evaluering av prosessen i Sortland Kommune vedrørende Vesterålskraft AS fra og med vedtak i Kommunestyresak 047-21 og frem til dags dato. Evalueringen skal inneholde vurdering av om de avtaler og disposisjoner som er gjort av Sortland Kommune og Vesterålen Energi AS er gjort innenfor rammer og fullmakter gitt av Kommunestyret. Som en del av denne evalueringen skal det også gjøres en ny vurdering av habilitet i alle saker mellom Sortland Kommune og Holmøy-konsernet fra og med 2021 og frem til dags dato, og videre fremover. Evalueringen skal gjøres eksternt av et advokatfirma som ikke har hatt Sortland Kommune, eller selskap der Sortland Kommune er aksjonær, som oppdragsgiver de siste 5 år. Valg av advokatfirma avgjøres av formannskapet.

Protokolltilførsel fra Rødt, foreslått av Christoffer Ellingsen, Rødt

Protokolltilførsel:

Det er sterkt beklagelig at 2 tidligere eierkommuner av Vesterålskraft solgte seg ut av regionen og dermed satte Sortland kommune i en svært vanskelig situasjon dersom selskapet fortsatt skulle ha offentlig aksjeflertall i Vesterålen.
Handtering fra Sortland kommunes ledelse i denne situasjonen har vært prega av lite åpenhet og til dels overraskende utspill. Det har satt det politiske styringssystemet overfor tilnærma uten mulighet til forberedelse og vurdering av alternative løsninger underveis. Det innebærer også løsninger som har fordra store økonomiske uttellinger for Sortland kommune.
Slik situasjonen er pr desember 2023, er det vanskelig å se andre løsninger enn å samle alle kommunale eierandeler i Vesterålen energi AS for å sikre videre finansiering.

Repr. Børre Ellingsen (INP) ba om permisjon og forlot møtet kl. 12:30
Det er 26 repr. tilstede under behandling av saken.

Protokolltilførsel:

Repr. Christoffer Ellingsen (Rødt) ba om følgende protokolltilførsel;
Det er sterkt beklagelig at 2 tidligere eierkommuner av Vesterålskraft solgte seg ut av regionen og dermed satte Sortland kommune i en svært vanskelig situasjon dersom selskapet fortsatt skulle ha offentlig aksjeflertall i Vesterålen.
Handtering fra Sortland kommunes ledelse i denne situasjonen har vært prega av lite åpenhet og til dels overraskende utspill. Det har satt det politiske styringssystemet overfor tilnærma uten mulighet til forberedelse og vurdering av alternative løsninger underveis. Det innebærer også løsninger som har fordra store økonomiske uttellinger for Sortland kommune.
Slik situasjonen er pr desember 2023, er det vanskelig å se andre løsninger enn å samle alle kommunale eierandeler i Vesterålen energi AS for å sikre videre finansiering.

Votering:

Formannskapets innstilling falt;
7 stemmer for (1 V, 4 AP, 2 SV)
19 stemmer mot (12 H, 2 FRP, 2 SP, 1 MDG, 2 Rødt)

Ordførerens forslag pkt. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 vedtatt;
19 stemmer for (12 H, 2 FRP, 2 SP, 1 MDG, 2 Rødt)

7 stemmer mot (1 V, 4 AP, 2 SV)

Ordførerens forslag pkt. 9 vedtatt;
17 stemmer for (12 H, 2 FRP, 2 SP, 1 MDG)
9 stemmer mot (1 V, 4 AP, 2 SV)

Forslag fra Rødt falt;
2 stemmer for (2 Rødt)
24 stemmer mot (12 H, 2 FRP, 2 SP, 1 MDG, 1 V, 4 AP, 2 SV)

KS - vedtak:

1. Vesterålen Energi AS tilføres NOK 18 300 300 i kontantemisjon. Beløpet dekkes inn gjennom bruk av kommunens disposisjonsfond.
2. Sortland kommunes egne eide aksjer (35 %) i Vesterålskraft AS tilføres Vesterålen Energi AS som et tingsinnskudd.
3. Alle aksjene i Vesterålen energi AS settes i pant for å imøtekomme bankens lånebetingelser.
4. Formålet med å overdra aksjene i Vesterålkraft AS fra Sortland kommune til Vesterålen Energi AS er at Sortland kommune ønsker å beholde majoritetskontroll i Vesterålskraft AS for fremtiden
5. Vesterålen Energi AS opptar lån i privat bank på 141 millioner kroner med 2 års avdragsfrihet for innløsning av eksisterende gjeld i selskapet.
6. Styret i Vesterålen Energi AS utvides. Valg av nytt styre delegeres til formannskapet. Ordfører er valgnemd og legger frem forslag til vedtak.
7. Formannskapet ber administrasjonen om å fremlegge forslag til ny strategi for Sortland Kommune sitt eierskap i Vesterålskraft AS gjennom Vesterålen Energi AS. Dette i lys av den nye aksjonærsammensetningen med Lofotkraft As og Vesterålen Energi AS som nye aksjonærer i selskapet, samt endrede rammebetingelser og strukturer i kraftbransjen de seneste år. Videre de utfordringer, herunder kapitalbehov, som konsernet Vesterålskraft AS har meddelt at det står ovenfor de nærmeste årene.
8. En ny eierskapsstrategi må også finne et forslag til langsiktig løsning, dvs. utover 2025, for videre drift og finansiering av Vesterålen Energi AS. Formannskapet skal fungere som styringsgruppe for prosessen med utforming av ny eierskapsstrategi. Endelig forslag til ny strategi skal behandles i Formannskap og Kommunestyret.
9. Kommunestyret ber videre om en evaluering av prosessen i Sortland Kommune vedrørende Vesterålskraft AS fra og med vedtak i Kommunestyresak 047-21 og frem til dags dato. Evalueringen skal inneholde vurdering av om de avtaler og disposisjoner som er gjort av Sortland Kommune og Vesterålen Energi AS er gjort innenfor rammer og fullmakter gitt av Kommunestyret. Som en del av denne evalueringen skal det også gjøres en ny vurdering av habilitet i alle saker mellom Sortland Kommune og Holmøy-konsernet fra og med 2021 og frem til dags dato, og videre fremover. Evalueringen skal gjøres eksternt av et advokatfirma som ikke har hatt Sortland Kommune, eller selskap der Sortland Kommune er aksjonær, som oppdragsgiver de siste 5 år. Valg av advokatfirma avgjøres av formannskapet.

Formannskapet Acos.Møte.Application.Document.ContentInformation.BehandlingIMøte - 010/23

FS - behandling:

Felles forslag til vedtak fra Formannskapet, foreslått av Grete Ellingsen, Høyre
Vesterålen Energi AS opptar lån i privat bank. Sortland kommune stiller alle sine aksjer som pant eller overfører til VE AS. Kravet om min. 20 % egenkapital i VE AS bortfaller.
Sortland kommune avsetter 18,3 MNOK for 2023 som egenkapital som tilføres VE AS.
Styret i Vesterålen Energi AS utvides.

Habilitet:

Frank Ludvigsen har før møtet bedt om å få vurdert sin habilitet og fratrådte under behandling av habilitetsspørsmålet.
VEDTAK
Med hjemmel i forvaltningsloven § 8 annet ledd jfr. forvaltningsloven § 6 annet ledd, vedtar Formannskapet enstemmig Frank Ludvigsen som habil i D-sak 010/23.

Repr. Ann Cathrin Stafseth (H) tiltrådte under behandling av Ludvigsens habilitet.

Kommunalsjef Økonomi og IKT, Johnny Kvalø redegjorde for saken.

Formannskapet drøftet saken.

Votering:
Fellesforslag fra Formannskapet enstemmig vedtatt.

FS - vedtak:

Vesterålen Energi AS opptar lån i privat bank. Sortland kommune stiller alle sine aksjer som pant eller overfører til VE AS. Kravet om min. 20 % egenkapital i VE AS bortfaller.
Sortland kommune avsetter 18,3 MNOK for 2023 som egenkapital som tilføres VE AS.
Styret i Vesterålen Energi AS utvides.

KORT BESKRIVELSE AV SAKEN

I formannskapets møte 27. oktober, sak 081/23, ble følgende innstilling til kommunestyret vedtatt:

1. *Formannskapet ber administrasjonen om å fremlegge forslag til ny strategi for Sortland Kommune sitt eierskap i Vesterålskraft AS og Vesterålen Energi AS. Dette i lys av den nye aksjonærsammensetningen med Lofotkraft As og Vesterålen Energi AS som nye aksjonærer i selskapet, samt endrede rammebetingelser og strukturer i kraftbransjen de seneste år. Videre de utfordringer, herunder kapitalbehov, som konsernet Vesterålskraft AS har meddelt at det står ovenfor de nærmeste årene.*
2. *En ny eierskapsstrategi må også finne et forslag til langsiktig løsning for videre drift og finansiering av Vesterålen Energi AS.*
3. *Formannskapet skal fungere som styringsgruppe for prosessen med utforming av ny eierskapsstrategi. Endelig forslag til ny strategi skal behandles i Formannskap og Kommunestyret.*
4. *Formannskapet ber videre om en evaluering av prosessen i Sortland Kommune vedrørende Vesterålskraft fra og med vedtak i Kommunestyresak 047-21 og frem til dags dato. Evalueringen skal inneholde vurdering av om de avtaler og disposisjoner som er gjort av Sortland Kommune og Vesterålen Energi AS er gjort innenfor rammer og fullmakter gitt av Kommunestyret.*
5. *Formannskapet ber om en ny vurdering av habilitet i alle saker mellom Sortland Kommune og Holmøy-konsernet fra og med 2021 og frem til dags dato, og videre fremover.*

Selv om kommunestyret ikke har fattet endelig vedtak etter formannskapets innstilling i sak 081/23, er kommunedirektøren av den oppfatning at tiden er en såpass knapp faktor at styringsgruppen 30.11.2023 bør anbefale en strategi/peke ut en retning for finansiering av Vesterålen Energi AS (VE).

Denne saken tar ikke for seg noen elementer for hvordan Sortland kommune, verken gjennom egne aksjebeholdning eller gjennom sitt heleide selskap VE strategisk skal utøve sitt eierskap ovenfor

Vesterålskraft AS (VK). Det som saken belyser er de ulike strategivalgene som kan benyttes som finansieringsløsning for selskapet.

FAKTA I SAKEN
Når aksjeposten fra Øksnes og Bø kommune kom i spill høsten 2021, var det over en relativt kort periode flere ulike mulige utfall for hvordan eierposisjon til VK kunne fordele seg mellom Lofotkraft Holding AS og Sortland kommune. Noe av det som ble tidlig klart var at Sortland kommune ikke var i økonomisk posisjon til å kunne stille kapital til rådighet for et ensidig aksjekjøp fra verken Øksnes eller Bø kommune. Reglene er slik at når en eier flagger forkjøpsrett/løsningsrett på en aksjepost, gjelder dette for hele aksjeposten, selv om en "bare ønsker/vil å kjøpe en andel av denne". Andelen det her vises til er Bø-aksjene, som hadde en aksjeverdi på ca. 250 MNOK. Kommunen stilte inntil 34 MNOK til disposisjon til dette kjøpet, og dette var følgelig ikke tilstrekkelig til å flagge noe aksjekjøp.

Kommunen var i dialog med både større og velkjent "industriell investor", større bank og et meglerhus, hvor det relativt fort ble avklart at dette ikke var av største investeringsinteresse. I etterkant av denne sonderingen, jfr. også sak og saksfremlegg i november 2021, ble det stiftet et lokalt eid selskap (da var det et selskap under stiftelse- et såkalt SUS) og fikk navnet Vesterålen Energi AS. I denne prosessen fikk selskapet (VE) en finansieringsavtale med Eidsfjord Sjøfarm AS.

Kommunedirektøren er av den oppfatning at hvis ikke Eidsfjord Sjøfarm AS hadde stilt opptil 250 MNOK til disposisjon, hadde Sortland kommune i dag med sittet med maksimalt 35 % aksjer i Vesterålskraft AS. På lik linje med Sortland kommune har Eidsfjord Sjøfarm AS tydelig signalisert at dette lånet ble gitt for både å sikre kommunal aksjemajoritet, men også bevaring av kompetansearbeidsplasser i Sortland/Vesterålen gjennom å sikre flertall i generalforsamlingen i konsernet.

Dette lånet har som kjent en gyldighet til 31.12.2023, og med tentativ mulighet til forlengelse. Selv om lånerenten i dag fremkommer som svært gunstig for VE, var rentenivået betydelig lavere når låneavtalen ble inngått. Januar 2022 var Nibor på 1,07 %. Ved en eventuell fornyelse vil renten være basert på ny 3 mnd. NIBOR med margin på ca. 2,5%.

VURDERING
Slik kommunedirektøren vurderer den kortsiktige strategien til Sortland kommune at det er to hovedalternativer for å finansiere Vesterålen Energi AS i en periode framover:

- Det ene er finansiering via bank, og hvor lånestolen hos Eidsfjord Sjøfarm AS gjøres opp i sin helhet.
- Den andre er med låneavtale hos Eidsfjord Sjøfarm AS og/eller som medeier i VE.

Uavhengig av hvilken løsning en velger, må kommunen/eier sikre selskapet tilstrekkelig likviditet de to neste årene for å klare sine økonomiske forpliktelser ovenfor kreditor. I det korte bildet er dette fullt ut mulig, selv om det på litt lengre sikt kun er en forskyvning av forpliktelser.

Uavhengig av finansieringsvalg, anbefaler kommunedirektøren å utvide styret i Vesterålen Energi AS til minimum 3 medlemmer, i tillegg til daglig leder i 10 -20 % stilling eller arbeidende styreformann. Samlet kan dette stipuleres til ca. 0,6 MNOK pr. år (inklusive alle avgifter/forsikringer).

Personalmessige forhold
Ikke vurdert

Økonomiske forhold

Etter hva kommunedirektøren har fått informasjon om, har Vesterålskraft AS gjennomført en analyse/verdivurdering av selskapets balanse høsten 2023. Denne analysen/verdivurderingen anslår en vesentlig økning av konsernets balanseverdi. Dette og andre relevante forhold vil kommunedirektøren komme tilbake til når det framlegges helhetlig sak etter det som foreløpig er formannskapets innstilling.

I det videre tar kommunedirektøren for seg alternativene som fremkommer under *vurdering*. Det legges til grunn en rente på 7,0 % for 2024 og 6,5% for 2025 (3 mnd. Nibor +margin 2,5%) og avdragsfrihet i 2 år i alle regneeksemplene.

VE har i dag ca. 2,2 MNOK fra mottatt utbytte som ikke kommer som fratrekk på noen av estimatene nedenfor. Dette for å gjøre det mest mulig oversiktlig for sammenligningens skyld.

1. **Lån i privat bank.**

Banken stiller krav om minimum 20 % egenkapital i selskapet

Sortland kommune	**100,00 %**	**34,00**
Krav til egenkapial (20 %)		**28,20**
Lånestol		112,80
Kostnader 2024 inkl renter og drift	8,7	
Utbytte for 2023	1,3	
Samlet nettoutgift VE	**7,4**	

I dette tilfellet låner kommunen 113 MNOK, og har igjen ca. 5,8 MNOK etter låneopptak, og må øke vedtatt ramme med 1,6 MNOK for 2024 må utover allerede og ca. 7 MNOK i 2025.

2. Lån i privat bank.

Kommunen stiller alle sin aksjer som pant, og kravet om min. 20 % egenkapital i VE bortfaller:

Sortland kommune	**100,00 %**	**-**
pant i alle kommunens aksjer		**-**
Lånestol		141,00
Kostnader 2024 inkl renter og drift	10,8	
Utbytte for 2023	1,3	
Samlet nettoutgift VE	**9,5**	

Hvis kommunen skulle velge dette alternativet vil en måtte gå inne med ca. 9,5 MNOK i 2024 og ca. 8,8 MNOK i 2025, samlet 18,3 MNOK. Dette er betydelig lavere enn opprinnelige vedtatte 34 MNOK til aksjekjøpet, og vil fordre at kommunen må sette alle aksjene i pant for långiver.

3. Videre med Eidsfjord Sjøfarm AS

Så langt kommunedirektøren har forstått kommunikasjonen med Eidsfjord sjøfarm AS, er det på nåværende tidspunkt ikke ikke aktuelt for dem å forlenge låneavtale og/eller konvertere lån til aksjer. I eksempel 3 utredes likevel alternativet med Eidsfjord Sjøfarm AS som både medeier og långiver (eksempel a) og deretter som långiver (eksempel (b).

a) **Sortland kommune eier 67 % og ESF 33 % + långiver 99 MNOK**

Sortland kommune går inn med 28 MNOK og ESF med 14 MNOK = Lånestol på 99 MNOK

Sortland kommune	**67,00 %**	**28,34**
ESF	**33,00 %**	**13,96**
Sum		42,30
Lånestol		98,70
Kostnader 2024 inkl renter og drift	8	
Utbytte for 2023	1,3	
Samlet nettoutgift VE	**6,7**	

I dette tilfellet vil kostnadene for kommunen første året være ca. 4,5 MNOK, slik at vedtatt kapitalgrense på 34 MNOK må økes i 2025 med ytterligere ca. 4,3 MNOK. Lånestolen har 0,25 % høyere kalkulasjonsrente enn tilbudet i privatbank, og utgjør 0,25 MNOK første året.

b) Sortland kommune eier 100 % og ESF er långiver på 141 MNOK

Sortland kommune	100,00 %	34,00
Sum		
Lånestol		141,00
Kostnader 2024 inkl renter og drift	11,2	
Utbytte for 2023	1,3	
Samlet nettoutgift VE	**9,9**	

I dette tilfellet vil drift i 2024 og 2025 være under vedtatt kapitalgrense på 34 MNOK. Samlet kapitalutgifter for begge årene stipuleres til å være 19,2 MNOK (0,5 % lavere rente i 2025). Lånestolen har 0,25 % høyere kalkulasjonsrente enn tilbudet i privatbank, og utgjør 0,35 MNOK første året og 0,338 MNOK andre året.

Folkehelse
Ikke vurdert

Klima-, miljø- og naturforhold
Ikke vurdert

KONKLUSJON
Sortland kommune kan velge å være 100 % aksjonær i Vesterålen Energi AS med den fordelen at kommunen alene har full disposisjon for sine aktiva/passiva, og har således muligheter til å foreta ulike valg utfra kun egne premisser. Fremover vet en ikke hva som vil komme av tilbud/forespørsler/endringer/samarbeid/regler/etc. men en vil uansett ha full kontroll på alle valg.

Ved en eventuelt videre finansiering fra Eidsfjord Sjøfarm AS, vil man kunne ha mulighet til et medeierskap med et lokalt eid selskap med stor finansiell kapasitet, samt styre-/eiererfaring fra samme bransje. Det er tidligere ikke stilt krav til egenkapital i selskapet (VE), slik at tilført kapital i sin helhet kan benyttes til å betjene gjeld, slik som i eksempel 3.

Hvis valget er å benytte alternativ 2, lån i privat bank hvor kommunen slipper å bruke midler til egenkapital, ca. 28,2 MNOK er dette midler som kan «frigis» fra opprinnelig vedtak. I dette eksemplet må kommunen likevel avsette ca. 18,3 MNOK til finansutgifter og drift for de to neste årene. Dette alternativet vil medføre at kommunen overfører alle sine aksjer til VEAS.

Uavhengig av det valget som fattes er det hevet over enhver tvil om at Sortland kommune sitter på betydelige økonomiske og samfunnskritiske verdier. Dette medfører at det må stilles store krav til styring og forvaltning av disse ressursene, til beste for utviklingen i Sortland.

Med bakgrunn i forretningsmessige vurderinger vil kommunedirektøren anbefale følgende:

- Overføre alle kommunens aksjer til Vesterålen Energi AS.
- Alle aksjene brukes som pant for låneopptak på 141 MNOK med 2 års avdragsfrihet, og sikrer dermed kravet om tilfredsstillende egenkapital
- Avsette 18,3 MNOK til finansutgifter for 2024 og 2025
- Garantere for videre finansiering av selskapet etter 2025
- Styret utvides til 5 medlemmer og det vurderes å ansette daglig leder

Vedlegg:
Notat til D-sak 004_23 Innspill til eierstyring i Vesterålskraft AS